

Sygn. akt I CSK 297/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa "K." S.A.

przeciwko "E." Spółce z o.o. w likwidacji

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 5 lutego 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 czerwca 2008 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanej spółki kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Spółka akcyjna „K.” wniosła o wydanie nakazu zapłaty zasądzającego od spółki z ograniczoną odpowiedzialnością „E.” w likwidacji oraz małżonków E. i M.S. solidarnie kwoty 3 842 700 zł. Podstawę żądania stanowił dołączony do pozwu weksel własny, wystawiony przez E.S. w W. w dniu 4 lutego 2003 r. na sumę 3 842 700 zł płatną 10 lutego 2003 r. Jako remitenta weksel ten wymieniał spółkę „O.” w Danii. Ponadto zawierał dwa oświadczenia o poręczeniu za wystawcę – jedno na przedniej stronie, złożone przez spółkę „E.”, a drugie na odwrocie, złożone przez M.S. – oraz oświadczenie na odwrocie, złożone w dniu 11 lutego 2003 r. w imieniu spółki „O.”, będące indosem na rzecz strony powodowej.

Sąd Okręgowy po rozpoznaniu zarzutów wniesionych przez wszystkich pozwanych wyrokiem z dnia 19 lipca 2006 r. uchylił nakaz zapłaty wydany w dniu 26 marca 2003 r. i powództwo oddalił.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że E.S. w dniu 9 kwietnia 2002 r. zawarł ze spółką „O.” umowę przyznającą jej opcję zakupu udziałów w spółce „E.”, o których odzyskanie podjął starania. Jednocześnie wręczył spółce „O.” weksel *in blanco* ze swym podpisem w charakterze wystawcy i podpisem żony M.S. w charakterze poręczycielki. Oświadczenie o poręczeniu za wystawcę złożyli ponadto w imieniu spółki „E.” dwaj członkowie zarządu: W.P. i I.S. W dniu złożenia tego oświadczenia (5 grudnia 2002 r.) E.S. pełnił funkcję członka rady nadzorczej spółki „E.”. Poręczenie przez spółkę „E.” zostało udzielone bez wymaganej przez art. 15 § 1 k.s.h. zgody zgromadzenia wspólników. „Spółka „O.” została upoważniona do uzupełnienia otrzymanego blankietu wekslowego w określony bliżej sposób, na wypadek gdyby E.S. uniemożliwił jej wykonanie umowy opcji. W dniu 11 lutego 2003 r. - w którym został dokonany indos - weksel był już wypełniony przez spółkę „O.”.

Sąd Okręgowy podzielił zarzut, podnoszony przez wszystkich pozwanych, że wypełnienie weksla *in blanco* przez spółkę „O.” nastąpiło niezgodnie z udzielonym jej upoważnieniem, oraz zarzut wysuwany przez pozwaną spółkę „E.”, że udzielone przez nią poręczenie jest w świetle przepisów art. 15 § 1 i art. 17 § 1 i 2 k.s.h. nieważne. Ponadto przyjął, iż strona powodowa nabywając w drodze indosu

weksel uzupełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym bez odpowiednich czynności sprawdzających dopuściła się rażącego niedbalstwa, co wykluczało udzielenie jej ochrony na podstawie art. 10 Pr. weksl. Podobnie za obarczone rażącym niedbalstwem uznał nabycie przez stronę powodową bez stosownych czynności sprawdzających weksla z nieważnym w świetle art. 17 § 1 i 2 k.s.h. poręczeniem.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanych E.S. i M.S. solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 3 842 700 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 marca 2003 r.; w stosunku do pozwanej spółki „E.” apelację strony powodowej oddalił. W uzasadnieniu podkreślił, że strona powodowa nabyła w drodze indosu weksel uzupełniony przez spółkę „O.”, a ten, kto przez indos nabywa weksel już wypełniony nie musi, zgodnie z art. 10 Pr. weksl., sprawdzać, czy wypełnienie nastąpiło zgodnie z porozumieniem. Ponadto według art. 17 Pr. weksl., osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksla, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika., żaden zaś z pozwanych nie wykazał świadomego działania strony powodowej przy nabyciu weksla na jego szkodę. Niemniej w ocenie Sądu Apelacyjnego strona powodowa powinna zbadać prawidłowość poręczenia udzielonego przez spółkę „E.” z punktu widzenia art. 15 § 1 i art. 17 § 1 k.s.h. W rezultacie Sąd Apelacyjny uznał powództwo za uzasadnione jedynie w stosunku do pozwanych małżonków E. i M.S., natomiast za bezzasadne - względem pozwanej spółki „E.”. Według Sądu Apelacyjnego, wyrok Sądu Okręgowego w zakresie dotyczącym pozwanej spółki „E.” był zgodny z prawem; znajdował oparcie w prawidłowo zebranych i ocenionych materiałach dowodowych.

Strona powodowa w skardze kasacyjnej kwestionującej wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację względem pozwanej spółki „E.” zarzuciła naruszenie art. 15 § 1 w związku art. 17 § 1 i 2 k.s.h. oraz naruszenie art. 17 i 32 Pr. weksl.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bliskie związki z osobami zarządzającymi majątkiem spółki kapitałowej stwarzają jej funkcjonariuszom okazję do zawierania z nią umów umożliwiających im użycie jej majątku na warunkach preferujących ich interesy kosztem interesów udziałowców. Aby przeciwdziałać wykorzystywaniu w ten sposób majątku spółki przez jej funkcjonariuszy, art. 15 § 1 k.s.h. wymaga zgody zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia do zawarcia przez spółkę kapitałową wskazanych w tym przepisie umów z wymienionymi w nim osobami lub na rzecz tych osób. Wymóg ten dotyczy zawarcia umowy kredytu, pożyczki, poręczenia lub innej podobnej umowy z członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurentem, likwidatorem albo na rzecz którejkolwiek z tych osób. Sankcję na wypadek nie spełnienia tego wymogu określa art. 17 § 1 i 2 k.s.h. Mimo iż potrzebna zgoda nie jest zgodą osoby trzeciej względem spółki, sankcją jej braku jest, przewidywana zazwyczaj na wypadek nieistnienia zgody osoby trzeciej (por. art. 63 k.c.), bezskuteczność zawieszona zawartej umowy. Umowa zawarta bez przewidzianej w art. 15 § 1 k.s.h. zgody może zostać potwierdzona przez udzielenie tej zgody w terminie dwóch miesięcy od dnia złożenia oświadczenia woli przez spółkę. W takim razie umowa ta wywrze skutki z mocą wsteczną, a w razie odmowy jej potwierdzenia lub bezskutecznego upływu wspomnianego dwumiesięcznego terminu - stanie się, *ex tunc*, definitywnie nieważna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 360/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 16, oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III CZP 31/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 14).

W piśmiennictwie wyłoniła się kontrowersja co do tego, czy zakresem zastosowania art. 15 § 1 k.s.h. objęte jest także poręczenie wekslowe udzielone przez spółkę kapitałową za osobę pełniącą w chwili jego dokonania funkcję określoną w tym przepisie. Przeważają głosy udzielające na to pytanie odpowiedzi pozytywnej, padła jednak też odpowiedź negatywna, i ona jest eksponowana w skardze kasacyjnej.

Kontrowersję tę należy rozstrzygnąć na rzecz poglądu, że poręczenie w art. 15 § 1 k.s.h. oznacza nie tylko poręczenie uregulowane w art. 876 i nast. k.c., ale i poręczenie wekslowe (art. 30 i nast. Pr. weksl.) oraz czekowe (art. 25 i nast. Pr. czek.). Przemawia za tym ogólny charakter interpretowanego zwrotu, pozwalający

objąć jego zakresem wszystkie wymienione przypadki poręczenia, i niewątpliwie jednakowa aktualność przyświecającej art. 15 § 1 k.s.h. funkcji ochronnej w każdym przypadku poręczenia udzielonego przez spółkę kapitałową za swego funkcjonariusza, a więc zarówno w przypadku poręczenia unormowanego w kodeksie cywilnym, jak i poręczenia wekslowego oraz czekowego.

Jeżeliby zaś nawet przyjąć, że przez poręczenie powinno się w art. 15 § 1 k.s.h. rozumieć jedynie poręczenie uregulowane w art. 876 i nast. k.c., to poręczenia wekslowe oraz czekowe musiałyby być uznane, mimo wielu odmienności konstrukcyjnych, za „inne podobne umowy” do poręczenia unormowanego w powołanych przepisach kodeksu cywilnego. O podobieństwie, do którego odwołuje się art. 15 § 1 k.s.h., powinna bowiem ze względu na cel tego przepisu decydować jedynie funkcja porównywanych umów, nie ulega zaś wątpliwości, że funkcja wszystkich wymienianych rodzajów poręczenia jest co do zasady zbieżna. Wypada przy tym zaznaczyć, iż źródłem zobowiązania poręczyciela wekslowego, według nowszych poglądów piśmiennictwa oraz orzecznictwa, zachowujących aktualność także w odniesieniu do zobowiązania poręczyciela czekowego, jest umowa (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2004 r., IV CK 712/03, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 143).

Nie ma racji skarżąca podnosząc, że do poręczenia udzielonego przez spółkę „E.” za E.S. nie można zastosować art. 15 § 1 k.s.h. również dlatego, że nie było ono dokonane na rzecz osoby objętej hipotezą tego przepisu. Jak zostało ustalone, E.S. piastował w chwili udzielenia za niego poręczenia przez spółkę „E.” funkcję członka rady nadzorczej tej spółki, a więc funkcję wymienioną w art. art. 15 § 1 k.s.h. Choć drugą stroną umowy poręczenia wekslowego udzielonego za E.S. przez spółkę „E.” była spółka „O.”, umowa ta, mimo iż przynosiła także korzyść spółce „O.”, jako wierzycielowi zabezpieczonej wierzytelności, niewątpliwie została zawarta w rozumieniu omawianego przepisu na rzecz E.S. W świetle tego przepisu, umowa jest zawarta na rzecz wskazanego w nim funkcjonariusza spółki, gdy może prowadzić do użycia mienia spółki w interesie tego funkcjonariusza, a rozpatrywane poręczenie wekslowe taki skutek mogłoby mieć. Pozwalałoby skorzystać z mienia

spółki w interesie jej funkcjonariusza w taki sam sposób, w jaki pozwalałoby z tego mienia skorzystać w jego interesie, jednoznacznie objęte hipotecznością art. 15 § 1 k.s.h., poręczenie cywilne, zawarte ze spółką przez niego samego. Chodzi tu o użycie tego mienia w interesie funkcjonariusza spółki przejawiającym się pokryciem jego długu.

Chybiony jest także zarzut podnoszący, że objęciu poręczenia wekslowego zakresem zastosowania art. 15 § 1 k.s.h. sprzeciwia się specyfika obrotu wekslowego i względ na jego bezpieczeństwo. Artykuł 15 § 1 k.s.h., wymagając zgody zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia do zawarcia określonych umów przez spółkę kapitałową, ograniczył w tym zakresie ogólną kompetencję zarządu takiej spółki do reprezentowania jej na zewnątrz (por. art. 201, 204 i 205 oraz art. 368, 372 i 373 k.s.h.). W rezultacie zawarcie przez zarząd umowy objętej hipotecznością art. 15 § 1 k.s.h. bez wymaganej przez ten przepis zgody stanowi działanie w charakterze organu osoby prawnej bez stosownej do tego kompetencji, podlegające przedstawionej wyżej sankcji, wynikającej z art. 17 § 1 i 2 k.s.h. Chodzi tu więc o wadliwość taką, jak określona w art. 39 k.c. (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III CZP 31/07, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 360/06), zbieżną co do istoty z wadliwością występującą w razie zawarcia umowy przez rzekomego pełnomocnika (art. 103 § 1 i 2 k.c.). Spółka kapitałowa w przypadku zawarcia umowy bez zgody wymaganej przez art. 15 § 1 k.s.h. będzie więc mogła bronić się przed żądaniem wykonania tej umowy, dopóki nie nastąpiła odmowa jej potwierdzenia i nie upłynął termin określony w art. 17 § 2 k.s.h., zarzutem bezskuteczności zawieszony, a po odmowie potwierdzenia zawartej umowy lub bezskutecznym upływie wspomnianego terminu – zarzutem definitywnej, *ex tunc*, nieważności tej umowy. Gdy zawartą niezgodnie z art. 15 § 1 k.s.h. umową jest poręczenie wekslowe, zarzuty te spółka może podnieść nie tylko przeciwko posiadaczowi weksla będącego jej bezpośrednim kontrahentem, lecz także przeciwko posiadaczowi, który nabył od niego lub od jego następcy weksel w drodze indosu. Podniesienie tych zarzutów nie podlega - tak samo jak podniesienie zarzutu podpisania się na wekslu przez jednego członka zarządu, gdy wymagany był podpis dwóch członków

zarządu, lub zarzutu złożenia podpisu na wekslu przez rzekomego pełnomocnika - ograniczeniu na podstawie art. 17 Pr. weksl., ani na podstawie żadnego innego przepisu regulującego obrót wekslowy. Wprawdzie wzgląd na bezpieczeństwo obrotu przemawia za możliwie szerokim wyłączeniem zarzutów przeciwko będącemu osobą trzecią posiadaczowi weksla, który nabył go na zasadach prawa wekslowego, tj. w drodze indosu lub w sposób przewidziany w art. 14 ust. 2 pkt 2 Pr. weksl., ale racja ta nie może usprawiedliwić wyłączenia przeciwko temu posiadaczowi możliwości podniesienia zarzutu braku kompetencji do reprezentowania osoby prawej przy zaciąganiu zobowiązania wekslowego lub braku bądź przekroczenia pełnomocnictwa do zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Jakkolwiek braki te nie wynikają z treści weksla, osobie, której podpis w charakterze dłużnika widnieje na wekslu, nie można przypisać stworzenia stanu wywołującego pozór istnienia niewadliwej wierzytelności wekslowej, a to zgodnie z dominującym poglądem, wyklucza chronienie bezpieczeństwa obrotu wekslowego kosztem interesów tej osoby. Sytuacja jest tu analogiczna jak w przypadku nieprzysługiwania osobie podpisanej na wekslu zdolności wekslowej.

W razie udzielenia z naruszeniem art. 15 § 1 k.s.h. poręczenia wekslowego przez spółkę kapitałową środkiem ochrony bezpieczeństwa obrotu wekslowego jest jedynie art. 8 Pr. weksl. Według tego przepisu, osoba, która podpisała weksel jako przedstawiciel innej osoby, nie będąc umocowana do działania w jej imieniu, sama odpowiada wekslowo. Powszechnie przyjmuje się, że rzekomym przedstawicielem w rozumieniu przytoczonego przepisu jest nie tylko ten, kto bez umocowania działał jako przedstawiciel ustawowy lub pełnomocnik, ale i ten, kto nie mając do tego kompetencji działał jako organ osoby prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 60/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 126, z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 360/06, i z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 48/08, LEX nr 424395). Artykuł 8 Pr. weksl. może więc mieć zastosowanie również do członków zarządu spółki kapitałowej, którzy z naruszeniem art. 15 § 1 k.s.h. złożyli oświadczenia o udzieleniu przez nią poręczenia wekslowego.

Podsumowując, specyfika obrotu wekslowego i wzgląd na jego bezpieczeństwo nie uzasadniały wyłączenia poręczenia wekslowego z zakresu hipotezy art. 15 § 1 k.s.h., ani poddania zarzutu udzielenia poręczenia wekslowego

z naruszeniem tego przepisu ograniczeniom wynikającym z art. 17 Pr. weksl. Sądy orzekające w sprawie niepotrzebnie więc rozważały przy rozpatrywaniu możliwości podniesienia przeciwko stronie powodowej zarzutu udzielenia przez spółkę „E.” poręczenia wekslowego z naruszeniem art. 15 § 1 k.s.h., czy strona powodowa nabywając sporny weksel zachowała odpowiednią staranność. Byłoby to uzasadnione tylko wtedy, gdyby podniesienie przeciwko stronie powodowej tego zarzutu wchodziło w grę na zasadzie wyjątku przewidzianego w art. 17 *in fine* Pr. weksl lub innym przepisie tego prawa.

W objęciu zakresem zastosowania art. 15 § 1 k.s.h. poręczenia wekslowego nie można się też dopatrzeć niedopuszczalnej ze strony ustawodawcy krajowego w świetle art. 91 ust. 2 w związku z art. 241 ust. 1 Konstytucji modyfikacji przesłanek zaciągnięcia zobowiązania przez poręczyciela wekslowego wynikających z mających międzynarodowe pochodzenie przepisów art. 30 i nast. Pr. weksl. Samo spostrzeżenie, że Polska jest stroną Konwencji genewskiej w sprawie jednolitej ustawy o wekslach trasowanych i własnych (Dz. U. z 1937 r. nr 26, poz. 175), zobowiązującej państwa – strony do wprowadzenia na swych obszarach ustawy jednolitej, stanowiącej załącznik I do tej konwencji, z możliwością odstępstw jedynie w granicach zastrzeżeń zawartych w załączniku II do tej konwencji (art. I) - wśród których nie ma regulacji zgodnej z art. 15 § 1 k.s.h. - jest trafne. Zobowiązanie to sprzeciwia się jednak tylko normowaniu przez ustawodawcę krajowego, poza sytuacjami objętymi przyjętymi zastrzeżeniami i poza trybem określonym w art. IX wspomnianej konwencji, materii uregulowanej w ustawie jednolitej, a nie ulega wątpliwości, że oprócz kwestii, której dotyczy art. 8 tej ustawy (powtórzony jako art. 8 Pr. weksl), wszystkie pozostałe zagadnienia dotyczące reprezentacji osób prawnych w zakresie stosunków wekslowych nie są uregulowane w tej ustawie. W konsekwencji regulacje obowiązujące w zakresie prawa wekslowego nie stały na przeszkodzie przyjęciu przez ustawodawcę krajowego rozwiązania zawartego w art. 15 § 1 k.s.h. również w odniesieniu do poręczenia wekslowego, tak samo jak nie stały na przeszkodzie ustanowieniu odnoszących się także do dokonywania przez spółki kapitałowe czynności wekslowych przepisów art. 204 i 373 k.s.h.

Podniesiony ponadto zarzut naruszenia art. 32 Pr. weksl. jest w okolicznościach sprawy bezprzedmiotowy. Artykuł 32 Pr. weksl. w zakresie objętym zarzutem (ust. 1 i 2) dotyczy wyłącznie relacji między zobowiązaniem poręczyciela a zobowiązaniem osoby, za którą poręczenie zostało udzielone, rozstrzygnięcie zaś sprawy nie zależy od okoliczności dotyczących tej relacji, lecz od oceny wadliwości samej czynności prawnej udzielenia poręczenia.

Jak wykazano, wszystkie zarzuty kasacyjne okazały się bezpodstawne. Wynik rozpoznania skargi kasacyjnej byłby jednak taki sam również przy odmiennej ocenie zarzutów skarżącej, gdyż wówczas kwestionowany wyrok należałoby uznać, z podanych niżej przyczyn, za odpowiadający - mimo błędnego uzasadnienia – prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.). Wyrok ten w zakresie zaskarżonym przez pozwaną spółkę aprobuje ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i różni się od niego jedynie częściowo odmienną oceną materialnoprawną, dotyczącą spełnienia przesłanek zastosowania w sprawie art. 10 Pr. weksl. Sąd Apelacyjny jak wiadomo inaczej niż Sąd Okręgowy przyjął, że dokonane w sprawie ustalenia faktyczne nie pozwalały uznać, iż strona powodowa, nabywając weksel w drodze indosu w dniu 11 lutego 2003 r., nie wiedziała o uzupełnieniu go przez spółkę „O.” niezgodnie z udzielonym jej upoważnieniem z przyczyn uzasadniających przypisanie rażącego niedbalstwa. Taką jednak ocenę prawną stwierdzonego zachowania strony powodowej w czasie nabywania weksla należy uznać za błędną.

Według przeważającego w polskim orzecznictwie poglądu, art. 10 Pr. weksl., odnoszący się także do weksla własnego (art. 103 ust. 2 Pr. weksl.), ma – tak jak przyjął Sąd Apelacyjny - zastosowanie tylko wtedy, gdy weksel *in blanco* po uzupełnieniu go przez odbiorcę został przeniesiony na inną osobę w drodze indosu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141, z dnia 21 września 2006 r., I CSK 130/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 93, i z dnia 23 października 2008 r., V CSK 71/08, LEX nr 485921). Według art. 10 Pr. weksl., jeżeli weksel niezupełny w chwili wystawienia został uzupełniony przez odbiorcę niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można w zasadzie wobec posiadacza, który nabył uzupełniony weksel w drodze indosu lub w sposób przewidziany w art. 14 ust. 2 pkt 3 Pr. weksl, zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do porozumienia, a posiadacz ten nie ma co do zasady

powinności sprawdzenia u osoby podpisanej na wekslu prawidłowości treści weksla. Od zasady tej dopuszczono w art. 10 Pr. weksl. tylko dwa wyjątki. Po pierwsze, wspomniany zarzut można podnieść przeciwko posiadaczowi, który nabył weksel w złej wierze, tj. wiedział w chwili jego nabycia o uzupełnieniu go niezgodnie z porozumieniem. Po drugie, zarzut ten można podnieść – co ma istotne znaczenie w okolicznościach sprawy - przeciwko posiadaczowi, który przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa, tj. nabywając weksel wprawdzie nie wiedział o tym, że został on uzupełniony niezgodnie z porozumieniem, ale mógłby się o tym łatwo w danych okolicznościach dowiedzieć, gdyby dołożył elementarnej staranności. Innymi słowy, chodzi tu o możliwość powzięcia bez większych trudności wiedzy o niezgodnym z porozumieniem uzupełnieniu weksla ze względu na szczególne okoliczności danej sytuacji, tak będzie np. gdy - jak się wskazuje w piśmiennictwie – za zasięgnięciem informacji o treści porozumienia u osoby podpisanej na wekslu przemawia wyjątkowo wysoka suma wekslowa lub widoczna zmiana tekstu weksla albo jakakolwiek inna, mogąca wzbudzać uzasadnione wątpliwości, okoliczność zbycia weksla.

W sprawie jest bezsporne, że indos weksla na powodową spółkę został dokonany w dniu 11 lutego 2003 r. (wtorek), a więc już po nadejściu terminu płatności (10 lutego 2003 r.). Okoliczność ta jest istotna, ponieważ weksel po nadejściu terminu płatności przestaje być papierem wartościowym przeznaczonym do obiegu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 r., I CSK 130/06). Choć, gdy nie sporządzono jeszcze – tak jak w niniejszej sprawie – protestu z powodu odmowy zapłaty, ani nie upłynął termin do sporządzenia protestu z powodu odmowy zapłaty, weksel po nadejściu terminu płatności może być przeniesiony w drodze indosu na takich samych zasadach jak przed tym terminem (art. 20 ust. 1 Pr. weksl.), to dokonanie indosu po nadejściu terminu płatności rzutuje na stosowanie przepisów uzasadnionych potrzebą ochrony bezpieczeństwa obrotu wekslowego, a więc m.in. na stosowanie art. 10 Pr. weksl. Skoro przewidziane w art. 10 Pr. weksl. ograniczenie możliwości podnoszenia przeciwko indosatariuszowi zarzutu uzupełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem podyktowane jest potrzebą ochrony bezpieczeństwa obrotu wekslowego, potrzeba ta zaś jest mniejsza w odniesieniu do weksla już płatnego,

jako nie przeznaczonego do obiegu, to tym samym w razie dokonania indosu po nadejściu terminu płatności wzrasta doniosłość wyjątku uchylającego wspomniane ograniczenie z powodu rażącego niedbalstwa nabywcy. Indosowanie weksla po nadejściu terminu płatności powinno stanowić dla nabywcy sygnał skłaniający go do sprawdzenia prawidłowości treści weksla u osoby podpisanej na wekslu, zwłaszcza gdy – jak w niniejszej sprawie – nabycie weksla nie łączy się z transakcją obrotu gospodarczego (por. § 1 pkt 3 uchwały nr 2/98 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie rodzajów weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski do redyskonta oraz zasad i trybu ich redyskonta, Dz. Urz. NBP nr 3, poz. 5 ze zm.), lecz jest przejawem działalności polegającej na tzw. skupie wierzytelności lub ich inkasowaniu. W okolicznościach tych potrzebę tego sprawdzenia należało uznać za wymóg nieodzownej, elementarnej staranności strony powodowej, przy dołożeniu której mogłaby ona z łatwością dowiedzieć się, że nabyty przez nią weksel został uzupełniony przez spółkę „O.” niezgodnie z upoważnieniem udzielonym jej przez wystawcę oraz poręczycieli (zwykle upoważnienie poręczycieli do uzupełnienia weksla *in blanco* pokrywa się z upoważnieniem wystawcy – por. w związku z tym wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 92/07, OSNC 2008, nr 10, poz. 117). Wypada jeszcze zaznaczyć, że jeżeli nie mogłoby powstać zobowiązanie wekslowe danej osoby ze względu na uzupełnienie weksla *in blanco* niezgodnie z zawartym porozumieniem, to nie mogłoby też powstać z mocy art. 8 Pr. weksl. zobowiązanie rzekomego przedstawiciela tej osoby, ponieważ wymieniony przepis nie uchyla w odniesieniu do tego, kto odpowiada na jego podstawie, pozostałych przesłanek odpowiedzialności, a więc, oprócz wspomnianej wyżej sytuacji, nie będzie on odpowiadał jeszcze, np. wtedy, gdy nie ma zdolności wekslowej.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zgodnie z art. 98 w związku z art. 108 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

